

Valtioneuvoston periaatepäätös tiedon hyödyntämiseksi ja avaamiseksi

Olli-Pekka Rissanen ja Tanja Lahti

VALTIONEUVOSTON JULKAISUJA 2022:33

vn.fi

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Valtioneuvoston julkaisu 2022:33

Valtioneuvoston periaatepäätös tiedon hyödyntämiseksi ja avaamiseksi

Olli-Pekka Rissanen ja Tanja Lahti

Valtioneuvosto Helsinki 2022

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Valtioneuvosto
Valtiovarainministeriö
CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-383-752-2
ISSN pdf: 2490-0966

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2022

Valtioneuvoston periaatepäätös tiedon hyödyntämiseksi ja avaamiseksi

Valtioneuvoston julkaisuja 2022:33

Julkaisija Valtioneuvosto

Tekijä/t Olli-Pekka Rissanen ja Tanja Lahti

Yhteisötekijä Valtiovarainministeriö

Kieli suomi

Sivumäärä 36

Tiivistelmä

Valtioneuvoston periaatepäätöksellä tiedon hyödyntämiseksi ja avaamiseksi toimeenpannaan pääministeri Marinin hallitusohjelman tietopoliittisia tavoitteita. Eduskunnan lausumat vuonna 2019 hyväksytyyn valtioneuvoston selontekoon tietopoliitikasta ja tekoälystä (VNS 7/2018 vp) on huomioitu tässä avoimella sidosryhmätyöllä valmistellussa periaatepäätöksessä. Periaatepäätös hyväksyttiin valtioneuvoston istunnossa 17.3.2022.

Periaatepäätöksellä ja sen toimeenpanolla tavoitellaan tilannetta, jossa kaikilla valtionhallinnon organisaatioilla olisi entistä paremmat mahdollisuudet tiedon hyödyntämiseen. Samojen tavoitteiden toivotaan leviävän myös muuhun julkiseen hallintoon.

Periaatepäätös sisältää tietopoliitiikan strategiset tavoitteet, jotka on jaettu neljään eri teemakokonaisuuteen:

1. ohjaus, koordinaatio ja yhteistyö
2. strategia ja toiminta
3. tiedon hallinta
4. mahdollistajat.

Kunkin teeman alle on kuvattu sen sisältämät strategiset tavoitteet. Tavoitteet on jaettu päätavoitteeseen ja sitä tukeviin alatavoitteisiin. Lisäksi on kuvattu tavoitteen toteutumisella tavoitellut pitkän aikavälin vaikutukset.

Valtionhallinnolle on laadittu tavoitteiden toimeenpanon tueksi toimenpiteiden tiekartta. Päivittyvän tiekartan ensimmäinen versio on tässä julkaisussa periaatepäätöksen liitteenä. Tiekartan valmistelun on käynnistänyt valtiovarainministeriö, mutta sen tarkemmasta valmistelusta, käsittelystä ja muista menettelyistä sovitaan erikseen periaatepäätöksen pohjalta.

Asiasanat tietopoliitikka, tieto, tiedonhallinta, data, yhteentoimivuus, tietovarannot, avoin tieto

ISBN PDF 978-952-383-752-2

ISSN PDF 2490-0966

Asianumero VN/7753/2022

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-752-2>

Statsrådets principbeslut om utnyttjande och öppnande av information

Statsrådets publikationer 2022:33

Utgivare Statsrådet

Författare Olli-Pekka Rissanen och Tanja Lahti

Utarbetad av Finansministeriet

Språk finska

Sidantal

36

Referat

Med statsrådets principbeslut som handlar om att utnyttja och öppna information genomförs de informationspolitiska målen i statsminister Marins regeringsprogram. Riksdagens uttalanden om statsrådets redogörelse om informationspolitiken och artificiell intelligens (SRR 7/2018 rd), som godkändes 2019, har beaktats i detta principbeslut som beretts genom ett öppet samarbete med berörda grupper. Principbeslutet godkändes vid statsrådets sammanträde den 17 mars 2022.

Med principbeslutet och genomförandet av det eftersträvas en situation där alla organisationer inom statsförvaltningen har bättre möjligheter än tidigare att utnyttja information. Det är önskvärt att samma mål sprids även till den övriga offentliga förvaltningen.

I principbeslutet ingår de strategiska målen för informationspolitiken. Dessa har delats in i fyra olika temahelheter:

1. styrning, samordning och samarbete
2. strategi och verksamhet
3. informationshantering
4. möjliggörare.

Under varje tema beskrivs de strategiska målen för temat. Målen har delats in i ett huvudsakligt mål och i olika delmål som stöder det. Dessutom beskrivs de långsiktiga effekter som eftersträvas i och med att målet uppnås.

För statsförvaltningens del har det utarbetats en färdplan för åtgärderna som ska bidra till att målen uppnås. Den första versionen av färdplanen, som ska uppdateras regelbundet, finns som bilaga till principbeslutet. Finansministeriet har inlett beredningen av färdplanen, men den närmare beredningen och behandlingen av färdplanen och andra förfaranden överenskomms separat utifrån principbeslutet.

Nyckelord informationspolitik, information, informationshantering, data, interoperabilitet, informationsresurs, öppen information

ISBN PDF 978-952-383-752-2

ISSN PDF

2490-0966

Ärendenummer VN/7753/2022

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-752-2>

Government resolution on the opening up and use of public data

Publications of the Finnish Government 2022:33

Publisher Finnish Government

Author(s) Olli-Pekka Rissanen and Tanja Lahti

Group author Ministry of Finance

Language Finnish

Pages

36

Abstract

The Government resolution on the opening up and use of public data implements the information policy goals of Prime Minister Marin's Government Programme. The resolutions of Parliament on the Government report on information policy and artificial intelligence (VNS 7/2018 vp) have been taken into account in this Government resolution, which was prepared through cooperation with stakeholders. The resolution was adopted at the government session on 17 March 2022.

The resolution and the measures to implement it seek to improve the opportunities of all central government organisations to utilise data. It is hoped that the same objectives will also be picked up by the rest of public administration.

The resolution sets out the strategic objectives for information policy, divided into four themes:

1. Steering, coordination and cooperation
2. Strategy and action
3. Information management
4. Enabling factors

Each theme describes certain strategic objectives. These objectives are divided into a main objective and several sub-objectives that support it. The long-term effects sought through the objectives are also described.

A roadmap of measures to support the implementation of the objectives has been prepared for central government. The first version of the road map is included with the resolution.

The preparation of the roadmap was launched by the Ministry of Finance, but more detailed preparation, processing and other procedures relating to it will be agreed separately on the basis of the resolution.

Keywords information policy, information, information management, data, interoperability, information resource, open information

ISBN PDF 978-952-383-752-2

ISSN PDF

2490-0966

Reference number VN/7753/2022

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-752-2>

Sisältö

1	Johdanto	7
1.1	Tavoitteet	7
1.2	Toimintaympäristö	8
1.3	Strategisten tavoitteiden laadinnan prosessi	9
1.4	Strategisten tavoitteiden laajuus ja rakenne	9
1.5	Periaatepäätöksen toimeenpano	10
2	Tietopolitiikan strategiset tavoitteet – kohti kattavaa tiedon hyödyntämistä ja avaamista	11
2.1	Teema 1: Ohjaus, koordinaatio ja yhteistyö	11
	Tavoite 1.1	11
	Tavoite 1.2	11
	Tavoite 1.3	12
2.2	Teema 2: Strategia ja toiminta	13
	Tavoite 2.1	13
	Tavoite 2.2	14
	Tavoite 2.3	14
	Tavoite 2.4	15
2.3	Teema 3: Tiedon hallinta	15
	Tavoite 3.1	15
	Tavoite 3.2	16
	Tavoite 3.3	17
	Tavoite 3.4	17
	Tavoite 3.5	18
2.4	Teema 4: Mahdollistajat	19
	Tavoite 4.1	19
	Tavoite 4.2	19
	Tavoite 4.3	20
	Tavoite 4.4	20
	Liite 1. Toimeenpanon tiekartta vuosille 2022–2026 valtioneuvoston periaatepäätös tiedon hyödyntämiseksi ja avaamiseksi	22

1 Johdanto

Valtioneuvoston selonteossa tietopolitiikasta ja tekoälystä (VNS 7/2018 vp) ”Eettistä tietopolitiikkaa tekoälyn aikakaudella” luotiin pohja uudelle politiikkalohkolle, tietopolitiikalle. Eduskunta kannanotossaan edellytti valtioneuvoston jatkavan työtä eettisten näkökulmien konkretisoimiseksi ja toimivaltarajojen madaltamiseksi. Tämä periaatepäätös kuvaa tietopolitiikan strategiset tavoitteet, joilla pyritään osaltaan huolehtimaan eduskunnan kannanoton toimeenpanosta.

Valmistelu on tehty osana pääministeri Marinin hallitusohjelman toimeenpanoa Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeessa (TiHA). Hallitusohjelman tavoitteena on syventää tietopolitiikan johtamista ja tehdä julkisen tiedon avoimuudesta koko tietopolitiikan kantava periaate. Työssä on huomioitu eduskunnan lausumat koskien tietopoliittista selontekoa. Nämä lähtökohdat on huomioitu valmistelussa.

Vuoden 2021 lopulla asetetun Digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon kehittämisen ministerityöryhmän yhtenä tehtävänä on laatia poliittiset linjaukset tietopolitiikan johtamisesta.

1.1 Tavoitteet

Tietopolitiikan voidaan katsoa olevan uudenlaista yhteiskuntapolitiikkaa. Se luo mahdollisuuksia sekä hyvinvoinnin että tuottavuuden parantamiseen. Ne voidaan otollisissa tilanteissa saavuttaa myös yhtä aikaa, kunhan molemmat tavoitteet huomioidaan toimintaa kehitettäessä. Kaikissa pienemmissä tai suuremmissa muutostilanteissa on pyrittävä huomioimaan tiedon hyödyntämisen luomat mahdollisuudet ja riskit. Kyse on tiedon tunnistamisesta ja uusista innovaatioista.

Digitalisaatiossa teknologia ja tieto yhdessä mahdollistavat muutokset. Hyvin hallittu ja tunnettu tieto luo pohjan, jonka päälle teknologialla rakennetaan uusia palveluita tai järjestetään toimintaa muuten uudella tavalla. Tietoteknologia aiheuttaa räsitusta luonnolle, mutta sitä voidaan käyttää vähentämään toisaalla räsitusta ympäristölle.

Kaikissa tai vähintään miltei kaikissa suurissa muutoksissa tieto on joko mahdollistaja tai siihen liittyvät puutteet estävät uudistuksen toteutumisen toivotulla tavalla. Usein tämä

tarkoittaa, että tiedon saatavuuteen ja laatuun on panostettava, jotta uudistuksia voidaan tehdä. Tästä hyvä esimerkki on tulorekisteri, joka avaa mahdollisuuksia sosiaaliturvan ja muiden etuuksien kehittämiseksi sekä asiakkaiden nyt korkean hallinnollisen taakan vähentämiseksi.

Palveluiden sujuvoittaminen, tehokkuuden lisääminen tai automaatio nojaavat tietoon. Sähköisillä resepteillä on saavutettu kaikki nämä kolme yhtä aikaa. Sähkömittareiden etä-luku on esimerkki, miten siitä saatavan tiedon varaan sähköyhtiöt ovat pystyneet rakentamaan parempia palveluita ja auttavat kansalaisia seuraamaan omaa sähkönkulutusta. Suomessa on vastaavanlaisia mahdollisuuksia, mutta niiden hyödyntämiseen liittyy esteitä. Tähän periaatepäätökseen on kerätty toimia, jotka poistavat näitä esteitä ja luovat uusia mahdollisuuksia.

Mahdollisuuksien lisäksi tiedon hyödyntämiseen liittyy riskejä. Henkilötietojen käsittelyssä on otettava huomioon tietosuojalainsäädännöstä johtuvat ja salassapitoa koskevat vaatimukset. Kaiken tiedon käsittelyn osalta tulee huolehtia tietoturvasta ja riskeihin varautumisesta. Riskit tulee minimoida parhaan käytettävissä olevaan tietämykseen ja osaamiseen nojautuen. Pitää myös kehittää kyvykkyyttä reagoida uusiin ja yllättäviin tilanteisiin.

Suomi on tiedon hyödyntämisen kärjessä, mutta mahdollisuuksia on edelleen paljon. Eri-tyisesti mahdollisuudet liittyvät siihen, että saamme entistä paremmin käytettyä tietoa sektorirajat ylittäen. Periaatepäätöksellä ja sen toimeenpanolla tavoitellaan tilannetta, jossa kaikilla valtionhallinnon organisaatioilla olisi paremmat mahdollisuudet tiedon hyödyntämiseen. Samojen tavoitteiden toivotaan leviävän myös muuhun julkiseen hallintoon.

1.2 Toimintaympäristö

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) luo lainsäädännölliset periaatteet tiedonhallinnalle koko julkisessa hallinnossa. Tämä periaatepäätös täydentää ja osin sisältää samoja tavoitteita. Tältä osin voidaan katsoa, että periaatepäätös ja sen toimeenpano on myös osa lain toimeenpanoa. Muissa yleislaeissa ja erityisesti sektorilainsäädännössä on paljon tiedonhallintaa koskevia säännöksiä, jotka tulee toimialoilla ottaa huomioon toimeenpanossa.

Euroopan komissio on julkaissut 2020 datastrategian, jossa on runsaasti erilaisia toimia ja sääntelyaloitteita. Nämä strategiset tavoitteet ovat linjassa komission tavoitteiden kanssa, mutta monilta osin ne ovat kunnianhimoisempia. Osa uusista sääntelyehdotuksista on annettu ja ne ovat neuvoston käsittelyssä. Osasta on vasta ennakkotietoja. Kumpiakaan ei ole ennakoitu näissä tavoitteissa, mutta arvio on, että niistä ei tule tarvetta näiden strategisten tavoitteiden korjaamiseksi. Tämän hetkisen tiedon mukaan kaikki tulevat olemaan

EU-asetuksia ja näin ollen suoraan toimeenpantavaa sääntelyä. Niiden vaikutukset tulee huomioida toimeenpanossa.

1.3 Strategisten tavoitteiden laadinnan prosessi

Periaatepäätös kohti kattavaa tiedon hyödyntämistä ja avaamista on valmisteltu avoimesti eri sidosryhmiä ja asiantuntijoita osallistavasti. Valmistelussa on lisäksi huomioitu mm. julkisen hallinnon strategia ja muut aihepiiriin liittyvät hallitusohjelmahankkeet.

Syksyn 2020 aikana järjestettiin kolme valmistelutilaisuutta: ensimmäinen julkisen hallinnon edustajille, toinen kaikille avoin ja kolmas kuntasektorin edustajille. Yhteensä tilaisuuksiin osallistui yli 300 henkilöä. Tilaisuuksissa osallistujilla oli mahdollisuus tunnistaa ja ehdottaa tiedon hyödyntämisen ja avaamisen kehitystarpeita, ideoida strategisia tavoitteita sekä kommentoida tavoitteiden luonnosta.

Valmistelutilaisuuksien jälkeen luonnos strategisista tavoitteista julkaistiin avoimesti verkossa, jossa siihen oli mahdollisuus antaa kommentteja.

Luonnos strategisista tavoitteista viimeisteltiin virkatyönä ja konsulttien avustuksella. Luonnos lähetettiin lausunnoille maaliskuussa 2021. Valtiovarainministeriö sai yhteensä 102 lausuntoa. Lausuntoja on käyty läpi työpajamenettelyllä sidosryhmien kanssa toukuussa 2021 ja lausunnoista on laadittu yhteenvedo. Lausuntopalaute on huomioitu alla olevien ehdotusten viimeistelyssä.

1.4 Strategisten tavoitteiden laajuus ja rakenne

Tietopolitiikan strategiset tavoitteet koskevat erityisesti julkisen hallinnon toimijoita. Periaatepäätös antaa ohjeita ja suuntaviivoja tiedon hyödyntämisen ja avaamisen viranomais-toimien valmisteluun valtionhallinnossa. Strategisten tavoitteiden vaikuttavuus on sitä suurempi, mitä laajemmin tavoitteita toteutetaan koko julkisessa hallinnossa. Tiedon avaamisella tarkoitetaan julkisen organisaation tuottaman tai hallinnoiman tiedon jakamista alkuperäistä käyttötarkoitustaan laajempaan käyttöön, mikäli sitä ei estä joku perusteltu syy.

Strategiset tavoitteet on jaettu neljään eri teemakokonaisuuteen: 1) Ohjaus, koordinaatio ja yhteistyö, 2) strategia ja toiminta, 3) tiedon hallinta ja 4) mahdollistajat. Kunkin teeman alla on kuvattu teemaan liittyvät strategiset tavoitteet. Kukin strateginen tavoite sisältää päätavoitteen ja sitä tukevat alatavoitteet sekä tavoitteen toteutumisella tavoitellut pitkän aikavälin vaikutukset.

1.5 Periaatepäätöksen toimeenpano

Toimeenpanon tueksi on laadittu ensimmäinen versio toimenpiteiden tiekartasta. Tiekartassa huomioidaan tavoitteiden toimeenpanon vaatimien toimien luonne. Osa tavoitteista vaatii kansallisia ratkaisuja. Osa on kunkin organisaation omassa toimivallassa ja omalla vastuulla. Myös aikataulussa tulee olemaan merkittävää vaihtelua. Osa tavoitteista jo toimeenpannaan hankkeissa. Osa vaatii erillistä valmistelua. Tavoitteena on laatia toimet viiden vuoden ajalle. Sen jälkeen on syytä tehdä uudelleenarviointi. Tiekartan valmistelu käynnistyy valtiovarainministeriön toimesta, mutta tiekartan tarkemmasta valmistelusta, käsittelystä ja muista menettelyistä sovitaan erikseen periaatepäätöksen pohjalta.

Määrärahatarpeet käsitellään talousarvioprosessissa. Toimeenpanossa tullaan arvioimaan kunkin ehdotuksen kustannukset ja hyödyt.

2 Tietopolitiikan strategiset tavoitteet – kohti kattavaa tiedon hyödyntämistä ja avaamista

2.1 Teema 1: Ohjaus, koordinaatio ja yhteistyö

Tavoite 1.1

Päätavoite

Tiedon hyödyntämistä ja avaamista ohjataan ja koordinoidaan valtakunnallisesti.

Alatavoitteet

- Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen ohjaamisesta ja koordinoinnista vastaa siihen asetettu toimielin, jonka tukena toimii sektorikohtaisia ja muita yhteistyöryhmiä.
- Tiedon hyödyntämiselle ja avaamiselle on luotu tiekartta 2022–2026, jossa on määritelty konkreettiset kehitystoimenpiteet.
- Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen on koordinoitu muiden kansallisten tietoon liittyvien ohjelmien ja hankkeiden kanssa.

Vaikutus

Tietopolitiikan johtaminen, päätöksenteko ja toimeenpano kehittyvät nykyistä määrätietoisemmaksi ja linjakkaammaksi. Konkreettisten kehitystoimenpiteiden ja tulosten aikaansaaminen vauhdittuu. Laaja-alaisten poikkihallinnollisten kehityshankkeiden koordinaatio paranee ja päällekkäinen kehitystyö saadaan minimoitua. Kehityshankkeista saadaan enemmän hyötyjä ja vaikuttavuutta, kun ne on koordinoitu muiden ohjelmien ja hankkeiden kanssa ja yhteistyö eri osapuolten välillä tiivistyy.

Tavoite 1.2

Päätavoite

Selkeytetään lait, asetukset ja määräykset sekä periaatteet ja linjaukset yhdenmukaisiksi mahdollistamaan tiedon tehokkaampi hyödyntäminen.

Alatavoitteet

- Lainsäädäntö ja muu sääntely on tarkistettu ja päivitetty siten, että tarpeettomia esteitä tiedon käytölle ei ole.
- Tiedon luovuttamiseen ja avaamiseen liittyvät sopimus- ja lisenssiehdot on yhtenäistetty.
- Lainsäädäntö ja määräykset velvoittavat avaamaan kaikki julkisin varoin tuotetut julkisen hallinnon tietoaineistot, mikäli sitä ei estä joku perusteltu syy (esim. tieto salassa pidettävää, tietosuoja, tietoturva, immateriaalioikeudet).

Vaikutus

Suomeen muodostuu ajanmukainen, kansainvälisesti kilpailukykyinen ja jatkuvasti kehittyvä lainsäädäntö, joka tukee ja edistää tiedon hyödyntämistä ja avaamista sekä luo uusia käyttömahdollisuuksia tiedolle. Julkisin varoin tuotetun tiedon avaamisesta tulee osa normaalia lakisääteistä toimintaa. Julkisin varoin tuotetut tietoaineistot tulevat avatuksi, ja myös aiemmin perusteettomien esteiden vuoksi avaamatta jääneet tietoaineistot saadaan avattua, jolloin saatavilla olevan tiedon määrä kasvaa merkittävästi. Tiedon hyödyntäminen yli organisaatio-, hallinnonalan ja sektorirajojen helpottuu, mikä tehostaa toimintaa, parantaa palveluita ja mahdollistaa kokonaan uudet innovatiiviset tietopohjaiset palvelut. Tiedon hyödyntämisestä ja avaamisesta julkisessa hallinnossa tulee harmonisoidumpaa selkeiden yhteisten pelisääntöjen mukaisesti.

Tavoite 1.3

Päätavoite

Tiedon hyödyntämiseksi ja avaamiseksi tehdään laajasti yhteistyötä yli sektorirajojen julkisen, yksityisen ja 3. sektorin kesken sekä kansainvälisesti.

Alatavoitteet

- Suomi osallistuu aktiivisesti kansainvälisiin tiedon hyödyntämisen ja avaamisen yhteistyöelimiin ja yhteistyöverkostoihin sekä pyrkii vaikuttamaan niiden toimintaan.
- Suomi osallistuu EU:n datastrategian määrittämiseen ja toimeenpanee sen tavoitteita.
- Suomi kehittää tiedon hyödyntämisen ja avaamisen sektorirajat ylittäviä yhteistyöverkostoja ja ekosysteemejä sekä osallistuu niiden toimintaan aktiivisesti.

Vaikutus

Suomen tietopolitiikka kytkeytyy entistä vahvemmin yhteiseen eurooppalaiseen tietopolitiikkaan ja viitekehukseen. Suomi tunnustetaan EU:n sekä muissa kansainvälisissä tiedon hyödyntämisen ja avaamisen yhteistyöverkostoissa ja ekosysteemeissä aktiiviseksi ja merkittäväksi toimijaksi, jonka kanssa halutaan tehdä yhteistyötä. Laajat verkostot ja yhteistyösuhteet luovat Suomelle uusia kehitys- ja oppimismahdollisuuksia, ja kansainvälisten tiedon hyödyntämistä ja avaamista edistävien kehityshankkeiden toteutus mahdollistuu syvenevän yhteistyön ansiosta.

2.2 Teema 2: Strategia ja toiminta

Tavoite 2.1

Päätavoite

Asiakkaiden tarpeet, asiakaslähtöisyyden parantaminen ja yhdenvertaisuus ovat tiedon hyödyntämisen ja avaamisen lähtökohta.

Alatavoitteet

- Julkisessa hallinnossa on yhteistyössä tunnistettu ja kuvattu tarvittavan tiedon asiakastarpeita vastaavien saavutettavien palveluiden kehittämiseksi ja uudenlaisten palveluiden synnyttämiseksi myös koko yhteiskunnan kannalta.
- Yhteistyössä on määritelty, miten tietoa hyödyntämällä ja avaamalla voidaan kehittää paremmin asiakkaiden tarpeisiin vastaavia palveluita.
- Sähköisissä palveluissa ja tiedon hallinnan toteutuksessa huomioidaan asiakkaan osallistumismahdollisuudet ja lainsäädännön mukainen oikeus omien tietojensa hallintaan.
- Selvitetään mahdollisuudet omadata-periaatteen soveltamiseen julkisen hallinnon tietoihin.

Vaikutus

Tieto ja teknologia palvelevat ensisijaisesti ihmistä ja asiakasta kuten kansalaista tai yritystä. Julkisen hallinnon toimijat oppivat tuntemaan asiakkaat ja ennakoimaan heidän tarpeensa aiempaa paremmin sekä yhteiskunnassa pystytään hyödyntämään tietoa tarpeiden täyttämiseksi. Asiakkaat saavat palvelutarpeitaan entistä paremmin vastaavia ja ennakoivia palveluita oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa. Tiedon hyödyntäminen palveluiden ja toiminnan kehittämisessä parantaa palveluiden sujuvuutta, helpottaa asiointia ja luo aiempaa parempaa asiakaskokemusta ja asiakastyytyväisyyttä sekä kokonaisuutena parantaa kansalaisten elämänlaatua. Hallinnollinen taakka kevenee ja asiointi nopeutuu. Tieto vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa ja kansalaisten toimijuutta.

Tavoite 2.2

Päätavoite

Tiedon yhteiskunnallinen arvo ja vaikuttavuus sekä hyödyntämisen ja avaamisen tuomat hyödyt on tunnistettu.

Alatavoitteet

- Tiedon yhteiskunnallisen arvon moninaisuus (esim. taloudellinen, kulttuurinen, sosiaalinen) on tunnistettu.
- Tiedon jakamisen vaikutuksia eri tahoille ja kustannusvaikuttavuutta yhteiskunnassa seurataan, tutkitaan ja arvioidaan yhdessä kehitettävien menetelmien avulla.
- Esimerkkejä tiedon hyödyntämisen ja avaamisen lähestymistavoista, menetelmistä ja hyödyistä kerätään ja jaetaan avoimesti.

Vaikutus

Tiedon sekä sen hyödyntämisen ja avaamisen painoarvo ja prioriteetti julkisessa hallinnossa ja yhteiskunnassa kasvaa. Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen vauhdittuvat, kun organisaatioiden ymmärrys sen tuomista konkreettisista hyödyistä kasvaa. Organisaatioista tulee aiempaa motivoituneimpia panostamaan tiedon hyödyntämiseen ja avaamiseen. Julkiseen hallintoon syntyy entistä vahvempi kulttuuri, jossa tiedon hyödyntämisen ja avaamisen onnistumisista ja hyödyistä kerrotaan avoimesti. Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen vaikutuksista aletaan saada entistä paremmin seurantatietoa, jonka ansiosta kehitystä voidaan seurata ja kehitystoimenpiteitä kohdistaa entistä paremmin.

Tavoite 2.3

Päätavoite

Organisaatioiden strategia tukee tiedon hyödyntämistä ja avaamista.

Alatavoitteet

- Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen on strateginen tavoite.
- Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen toimenpiteet on määritelty.

Vaikutus

Tiedon hyödyntämisestä ja avaamisesta tulee selkeästi määritelty osa organisaatioiden strategista tavoiteasetantaa. Tiedon sekä sen hyödyntämisen ja avaamisen painoarvo ja prioriteetti organisaatioissa kasvaa merkittävästi. Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen vauhdittuvat käytännön tasolla, kun kaikilla organisaatioilla on konkreettinen tiedon hyödyntämisen ja avaamisen toimenpideohjelma, jota toimeenpannaan ja jonka toteutumista seurataan aktiivisesti.

Tavoite 2.4

Päätavoite

Tietoa käytetään vastuullisesti ja väärän tiedon levittämistä yhteiskunnassa torjutaan.

Alatavoitteet

- Organisaatioissa on hyväksytty lainsäädäntöä täydentävät yhteiset eettiset periaatteet tiedon hyödyntämiseen ja avaamiseen.
- Organisaatioissa on tunnistettu ja minimoitu riskit tiedon käyttämisestä tarkoituksiin, jotka muodostavat riskejä yksityisyydelle, turvallisuudelle ja epäeettiselle toiminnalle.
- Väärän tai tarkoituksellisesti harhaanjohtavan tiedon eli disinformaation levittämistä yhteiskunnassa torjutaan yhteistyössä.
- Laaditaan yhteiskunnan kriittisten toimintojen edustajien kanssa erityisesti tiedon yhdistelyn aiheuttamista riskeistä tilannearvio ja toimintaehdotukset.

Vaikutus

Suomessa tieto ja teknologia palvelevat ihmistä turvallisesti, vastuullisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla. Organisaatioiden kyvykkyys tunnistaa ja hallita tietoon liittyviä riskejä kasvaa. Kansalaisten luottamus julkisen hallinnon kykyyn käsitellä tietoa eettisesti ja turvallisesti edistää toimivan digitaalisen yhteiskunnan kehittymistä. Väärän ja harhaanjohtavan tiedon määrä yhteiskunnassa vähentyy.

2.3 Teema 3: Tiedon hallinta

Tavoite 3.1

Päätavoite

Tietoympäristöt tunnetaan ja tietovarannot ovat helposti löydettävissä ja selkeästi kuvattu.

Alatavoitteet

- Tietoaineistot ja tietovirrat on tunnistettu ja kuvattu tiedonhallintalain mukaisesti.
- Tietovarantojen, tietoaineistojen ja ohjelmointirajapintojen (API) metatiedot ja käyttöehdot on kuvattu yhtenäisen mallin mukaisesti ja selkeästi tiedonhallintalain mukaisesti.
- Tietovarannot, tietoaineistot ja niihin liittyvät ohjelmointirajapinnat on kuvattu metatietoineen ajantasaisesti keskitetyissä yhteisissä palveluissa.

Vaikutus

Tiedon löydettävyyden parantuminen muodostaa perustan sille, että tietoa pystytään hyödyntämään. Tiedon löydettävyyden parantaminen vähentää päällekkäisen työn määrää tiedon keräämisessä. Laadukkaiden sekä helposti ja kattavasti saatavilla olevien metatietojen ansiosta kerättyä tietoa pystytään hyödyntämään täysimääräisesti ja mahdollisimman monen eri tahon toimesta. Kaikki julkinen tieto on aiempaa helpompi löytää, kun tietojen metatiedot on kuvattu ajantasaisesti keskitetyissä yhteisissä palveluissa. Tiedon löydettävyyden ja metatiedon ansiosta parantunut tiedon käytettävyys säästää tiedon hyödyntäjien aikaa ja resursseja.

Tavoite 3.2

Päätavoite

Keskeiset kansalliset tietovarannot on tunnistettu ja niiden tieto keskitetysti hyödynnettävissä.

Alatavoitteet

- Organisaatiot tuottavat tietoa keskitettyihin ja yhteisiin valtakunnallisiin tietovarantoihin ottaen huomioon tietojen salassapitoa ja henkilötietojen suojaa koskevat vaatimukset.
- Samaan aiheeseen liittyvät tiedot ovat helposti löydettävissä ja hyödynnettävissä keskitetyistä palveluista (esim. alustat ja rekisterit).
- Keskitetyille ja yhteisille tietovarannoille on lainsäädännössä selkeät vastuut.
- Kriittiset ja arvokkaat tietoaineistot on määritelty, tunnistettu ja kuvattu laatukriteerein.
- Kansalaisilta ja yrityksiltä ei kysytä samoja tietoja uudelleen.

Vaikutus

Keskeisten tietovarantojen tarjoaminen keskitetysti mahdollistaa tietojen nykyistä laajemman hyödyntämisen ja tietojen siiloutuminen vähentyy. Tiedon tarjoaminen ajantasaisena ja laadukkaana helpottuu. Tietoa tarvitsee kerätä vähemmän ja päällekkäisten ratkaisujen määrä vähenee ja kehityskustannukset laskevat, kun organisaatiot voivat hyödyntää aiemmin kerättyä tietoa. Hyötypotentiaaliset, kriittiset ja arvokkaat tiedot saadaan tunnistettua ja kerättyä yhteisiin tietovarantoihin.

Tavoite 3.3

Päätavoite

Hyödynnettävät tiedot ovat yhteentoimivia ja laadukkaita kansallisten laatukriteereiden mukaisesti.

Alatavoitteet

- Kansalliset tiedon laatukriteerit on määritelty ja niitä päivitetään tarpeen mukaan.
- Organisaatiot huolehtivat tietojensa laadusta kansallisten laatukriteereiden mukaisesti.
- Tieto on rakenteistettu ja kuvattu kansallisten laatukriteerien mukaisesti.
- Tiedon määrittämisessä otetaan huomioon myös muu kuin alkuperäinen käyttö (niin sanotut toissijaiset käyttötarkoitukset).
- Organisaatiot arkistovat tietonsa keskitettyihin ratkaisuihin.

Vaikutus

Tiedon laatu paranee, tiedon luotettavuus kasvaa ja virheellisten tietojen pohjalta tehdyt johtopäätökset vähenevät. Laadukkaat tiedot tehostavat tiedon hyödyntäjien työtä, kun suurempi osa työajasta voidaan käyttää analyyseihin, tiedon laatuongelmien ratkaisun sijasta. Laadukkaat tiedot tukevat uusien tiedon hyödyntämistapojen ja käyttötarkoitusten syntymistä. Laadukas ja rakenteistettu tieto mahdollistaa uudenlaiset mm. analytiikkaan, koneoppimiseen ja tekoälyyn pohjautuvat sovellukset ja innovatiiviset palvelut. Myös tahallisia ja tahattomia vinoumia tietoaineistoissa on vähemmän. Tiedon hyödyntäminen eri tietojärjestelmien sekä toimijoiden välillä on aiempaa helpompaa. Yhteiset tiedon laatukriteerit vähentävät organisaatioiden tarvetta luoda omia päällekkäisiä tiedon laatukriteereitä ja -mittareita. Tietojen arkistointi helpottuu ja nopeutuu.

Tavoite 3.4

Päätavoite

Tieto on saatavilla ohjelmointirajapintojen (API) kautta ja rajapintoja käytetään aktiivisesti.

Alatavoitteet

- Yhteiset ohjelmointirajapintaperiaatteet tiedon löydettävyyden, hyödyntämisen, uudelleenkäytettävyyden ja yhteentoimivuuden parantamiseksi on määritelty ja niitä päivitetään tarpeen mukaan.
- Ohjelmointirajapintojen hallinta ja kehittäminen toteutetaan yhteisten periaatteiden mukaisesti.
- Organisaatiot käyttävät ohjelmointirajapintoja aktiivisesti omassa toiminnassaan.

Vaikutus

Ohjelmointirajapintojen merkitys kasvaa teknisestä menetelmästä toiminnan mahdollistajaksi. Tiedon hyödyntämisestä tulee aiempaa nopeampaa, helpompaa ja kustannustehokkaampaa. Tietojärjestelmien välisten integraatioiden kehittäminen nopeutuu ja kustannukset laskevat, ja tieto liikkuu eri tietojärjestelmien ja organisaatioiden välillä aiempaa helpommin ja nopeammin. Ohjelmointirajapintojen löydettävyys, yhteentoimivuus ja uudelleenkäytettävyys, vaatimustenmukaisuus sekä tietoturva ja -suoja parantuvat yhteisten API-periaatteiden ansiosta.

Tavoite 3.5

Päätavoite

Tietoturva- ja tietosuojariskit on tunnistettu, ja tiedon hyödyntämiselle ja avaamiselle on luotu turvalliset käytännöt.

Alatavoitteet

- Organisaatioissa on tunnistettu ja kuvattu tietoturva- ja tietosuojariskit, ja laadittu varautumissuunnitelma.
- Kriittisen tiedon tarjoaminen on turvattu myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.
- Tiedon turvallisesti avaamiseksi on yhteiset periaatteet ja ohjeet (esim. tiedon anonymisointi).
- Kansalaiset voivat hallita, hyödyntää ja luovuttaa eteenpäin heistä kerättäviä tietoja sekä tulla unohdetuksi lainsäädännön puitteissa (omadata).
- Menettelyt ja ikärajat omien ja huollettavien tietojen käsittelyyn yhtenäistetään.

Vaikutus

Tietomurrot ja tiedon väärinkäyttötapaukset pystytään ennakoimaan ja estämään aiempaa tehokkaammin. Mikäli niitä tapahtuu, pystytään tilanteissa toimimaan nopeasti ja hallitusti, jonka ansiosta haitat voidaan minimoida. Organisaatioiden epävarmuudet ja esteet tiedon hyödyntämiseksi ja avaamiseksi vähentyvät, kun yhteiset pelisäännöt on luotu. Kansalaiset voivat luovuttaa tietojaan julkisen hallinnon toimijoiden käyttöön heidän voidessaan luottaa siihen, että tieto on mahdollisimman hyvin suojattu ja he voivat hallinnoida sen käyttöä.

2.4 Teema 4: Mahdollistajat

Tavoite 4.1

Päätavoite

Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen on resursoitu riittävästi.

Alatavoitteet

- Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen resurssitarpeet huomioidaan kehysvalmistelussa.
- Organisaatioissa on osoitettu riittävästi resursseja tiedon hyödyntämiseen, tiedon laadun parantamiseen, pitkäaikaiseen säilyttämiseen ja avaamiseen sekä turvalliseen käsittelyyn.
- Varmistetaan kansallisen kulttuuriperinnön asiakirjallinen turvaaminen, visiotyö ja lainsäädäntöuudistus
- Erityisesti sektorirajat ylittäviä kehittämishankkeita rahoitetaan kehityksen vauhdittamiseksi.

Vaikutus

Ymmärrys tiedon hyödyntämisen, avaamisen ja pitkäaikaisen säilyttämisen sekä turvallisen käsittelyn tosiasiallisista kustannuksista ja resursointitarpeista kasvaa. Resursointikysymyksiin saadaan luotua uusia ja pitkällä aikavälillä kestäviä ratkaisuja, joiden ansiosta tiedon hyödyntäminen ja avaaminen organisaatioissa vauhdittuu. Sektorirajat ylittävien laajaa vaikuttavuutta tuovien kehittämishankkeiden toteutus vauhdittuu.

Tavoite 4.2

Päätavoite

Tiedon hyödyntämiseen ja avaamiseen on saatavilla kattavasti kansallisesti tukea ja opastusta eri muodoissa.

Alatavoitteet

- Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen edistämiseksi on otettu käyttöön kattavat tukipalvelut.
- Tiedon turvalliseen avaamiseen on luotu käyttäjälähtöinen toimintamalli sekä sitä tukevat ohjeistukset ja ratkaisumallit.

Vaikutus

Tiedon hyödyntämisestä ja avaamisesta tulee aiempaa helpompaa ja ongelmatilanteisiin löytyy nopeammin ratkaisu. Erilaiset tukipalvelut ja -resurssit löytyvät aiempaa helpommin yhdestä paikasta ja ovat hyödynnettävissä ajasta ja paikasta riippumatta. Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen tukipalveluista tulee aiempaa käyttäjälähtöisempiä ja tiedon hallintojen ongelmatilanteet konkreettisemmin ja perusteellisemmin huomioivia.

Tavoite 4.3

Päätavoite

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen osaamisen taso on korkea ja osaamisen kehittämiseen on tarjolla selkeitä koulutuspolkuja.

Alatavoitteet

- Julkinen hallinto tekee tutkimus- ja koulutusyhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa sekä yhteistyötä yksityisen sektorin kanssa tiedon hyödyntämisen ja avaamisen osaamisen kehittämiseksi.
- Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen osaamisen kehittämiseksi on toteutettu yhteiset koulutuspolut.
- Eri koulutustasojen henkilöille on avattu uusia työtehtäviä ja -paikkoja työllisyystavoitteet huomioiden.

Vaikutus

Julkisen hallinnon ja kansalaisten kyky tuottaa, ymmärtää ja hyödyntää tietoa kasvaa ja edistää Suomen kilpailukykyä ja menestymistä globaalissa toimintaympäristössä. Organisaatioissa henkilöstön tiedon hyödyntämisen ja avaamisen osaamisen kasvattaminen helpottuu ja nopeutuu selkeiden koulutuspolkujen ja -mahdollisuuksien ansiosta. Koulutusmahdollisuudet ovat entistä laadukkaampia sidosryhmäyhteistyön ansiosta. Uudet työtehtävät luovat uusia mahdollisuuksia eri koulutustasoisille tiedon hyödyntämisen ammattilaisille työskennellä julkisessa hallinnossa ja osaltaan kasvattaa julkisen hallinnon osaamistasoa.

Tavoite 4.4

Päätavoite

Tiedon hyödyntämiseen ja avaamiseen on tarjolla avoimia alustoja, kehitysympäristöjä ja työkaluja.

Alatavoitteet

- Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen käytännön tueksi tarjotaan keskitetysti avoimia teknologisia alustoja, kehitysympäristöjä ja työkaluja.
- Luodaan edellytykset tiedon anonymisointiin ja pseudonymisointiin palveluna.
- Avoimien ratkaisujen kehittämiseen osallistuminen on helppoa ja siihen kannustetaan.
- Tiedon hyödyntämisessä ja avaamisessa käytetään parasta saatavilla olevaa tekniikkaa.

Vaikutus

Helposti ja nopeasti saatavilla olevat avoimet teknologiset alustat, kehitysympäristöt ja työkalut esim. anonymisointiin ja pseudonymisointiin toimivat kiihdyttiminä ja nopeuttavat tiedon turvallista hyödyntämistä ja avaamista. Avoimet yhteiskäyttöiset ratkaisut säästävät organisaatioiden kehitys- ja ylläpitokustannuksia ja aikaa. Esimerkiksi yhteentoimivuusalustan hyödyntäminen parantaa tiedon semanttista yhteentoimivuutta, jonka ansiosta tietoa voidaan hyödyntää tehokkaasti ja koneluettavasti eri järjestelmien ja organisaatioiden välillä, ja luoda uudenlaisia tietoyhdistelmiä.

Liite 1. Toimeenpanon tiekartta vuosille 2022–2026 valtioneuvoston periaatepäätös tiedon hyödyntämiseksi ja avaamiseksi

1. Johdanto

Tässä tiekartassa kuvataan valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpanon keskeiset toimet. Painopiste on strategisissa toimeenpanoon liittyvissä toimissa sekä niitä tukevista tiedon hallintaan liittyvissä toimissa. Ohjaukseen ja koordinaatioon liittyvät toimenpiteet kuvataan yleisellä tasolla. Niiden edistämiseen esitetään rakenteet, joiden avulla ohjausta ja koordinaatiota voidaan kehittää. Toimeenpano perustuu mahdollistajiin, jotka kuvaavat tavoitteita tukevia toimia. Tiedonhallintalain (Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019)) toimeenpanolla ja valtiovarainministeriön asettamalla Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeella on edistetty useita tavoitteita, mutta ohjauksen kehittäminen ja strategisemmat tavoitteet vaativat jatkotoimia.

Resursointiin liittyvät kysymykset käsitellään budjettiprosesseissa.

Tiekartta on periaatepäätöksen liitemateriaalia ja alustava hahmotelma toimista, joihin tulee ryhtyä, jotta tavoitteet saavutetaan. Toimista tullaan tekemään erilliset päätökset. Suuri osa toimista vaatii kunkin viranomaisen omia päätöksiä, mutta koska tietoa yhä enemmän käytetään sektorirajat ylittäen, vaatii se myös koordinaatiota ja yhdensuuntaisia toimia. Vastuu toimeenpanosta tulee hajautumaan, joten avainasemassa tulevat olemaan hallinnonalan ja koko valtionhallinnon ohjaus tiedonhallintalain mukaisesti. Näitä rakenteita tulee vahvistaa.

Valtioneuvoston periaatepäätös koskee valtionhallintoa. Toivottavaa olisi, että muukin julkinen hallinto ottaisi nämä strategiset tavoitteet huomioon ja osallistuisi niiden toimeenpanoon. Hyvin useat tietovarannot ovat koko julkisen hallinnon yhteisiä ja esimerkiksi kunnilla on suuri rooli niiden tietojen muodostumisessa ja hallinnassa.

Toimeenpanon tiekarttaa on käsitelty useissa sidosryhmätilaisuuksissa, joista yksi oli suunnattu kunnille. Tavoitteita pidettiin hyvinä, mutta erityisesti kuntien taholta toivottiin tavoitteiden konkretisoimista käytännön toimiksi. Tiekartalla ei voida esittää yksittäisiä konkreettisia toimenpiteitä, mutta käynnistettävät hankkeet tulevat vastaamaan tähän toiveeseen.

Periaatepäätöksen tai tämän tiekartan valmistelussa ei ole tehty erillistä tilannekuva-analyysiä, vaan nämä pohjaavat vuodesta 2019 alkaen kerättyyn tietoon keskeisistä haasteista ja organisaatioiden nykyisistä tavoitteista. Kuntien edustajia pyydettiin arvioimaan ehdotuksia suhteessa nykytilanteeseen. Mahdollisuuksia on tunnistettu, mutta edelleen koetaan, että ei tarpeeksi hyvin tunneta omia tai toisten tietovarantoja. Yhteentoimivuudessa ja tietojen laadussa koettiin edelleen olevan paljon parannettavaa. Koettiin, että digitalisaatiossa ja muussa kehittämisessä ei vielä osata tarpeeksi hyödyntää tietoa ja sen luomia mahdollisuuksia.

Tiedon avaamisella tarkoitetaan julkisen organisaation tuottaman tai hallinnoiman tiedon jakamista alkuperäistä käyttötarkoitustaan laajempaan käyttöön, mikäli sitä ei estä joku perusteltu syy.

Alla on kolme erilaista esimerkkiä onnistumisista. Kaikissa kehittäminen jatkuu edelleen, mutta jo nyt ne ovat osoittaneet, että potentiaali on muutettavissa toimiviksi ratkaisuksi.

Maanmittauslaitoksen kehittämien rajapintapalvelujen kautta on yhteiskunnan käytettävissä runsaasti ajantasaista paikkatietoa ja karttoja. MML:n rajapintoja ja dataa hyödynnetään aktiivisesti muun muassa yritysten, pankkien, valtion organisaatioiden ja kuntien toimesta, joten rajapinnat vauhdittavat merkittävästi dataekosysteemien kehittymistä.

Helsinki Region Infoshare (HRI) on Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupunkien yhteinen avoimen datan palvelu, josta löytyvät datat ovat vapaasti hyödynnettävissä. Tiedon avaaminen on ollut jo vuosia osa pääkaupunkiseudun kaupunkien perustoimintaa. HRI toimii tukipalveluna niin tiedon avaamisen kuin hyödyntämisen edistämisen osalta.

eOppiva on koko valtionhallinnolle kohdennettu digitaalisen oppimisen oppimisalusta, josta löytyy myös kaikille avoimia koulutuksia. HAUS kehittämiskeskus Oy:n alustalla on yli sata verkkokoulutusta yhteisistä osaamisista, kuten vuorovaikutustaidoista, erikoisosaamisiin, kuten hankintatoimeen. eOppiva-koulutuksia on suorittanut yli 50 000 käyttäjää.

Seuraavalla sivulla on esitetty kaikki periaatepäätöksen osa-alueet.

Kuva 1. Tietopolitiikan strategiset tavoitteet – kohti kattavaa tiedon hyödyntämistä ja avaamista.

2. Ohjaus, koordinaatio ja yhteistyö

Periaatepäätöksessä tähän osioon on asetettu kolme tavoitetta. Nämä keskittyvät yleiseen tietopolitiikan ohjaamiseen ja koordinaatioon:

1. Tiedon hyödyntämistä ja avaamista ohjataan ja koordinoidaan valtakunnallisesti.
2. Selkeytetään lait, asetukset ja määräykset sekä periaatteet ja linjaukset yhdenmukaisiksi mahdollistamaan tiedon tehokkaampi hyödyntäminen.
3. Tiedon hyödyntämiseksi ja avaamiseksi tehdään laajasti yhteistyötä yli sektorirajojen julkisen, yksityisen ja 3. sektorin kesken sekä kansainvälisesti.

Ohjaus on koettu puutteelliseksi ja ministeriöiden väliset raja-aidat korkeiksi. Eduskunta antoi lausuman tietopoliittisesta selonteosta (VNS 7/2018 vp), jossa se edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin tietopolitiikan kehittämistoimien vastuunjaon määrittämiseksi valtioneuvostossa siten, etteivät ministeriöiden väliset toimivaltarajat aiheuta haittaa kehittämistyölle ja sen johtamiselle, jota tulee merkittävästi vahvistaa. Nämä tavoitteet kytkeytyvät tähän eduskunnan kannanottoon ja alla olevalla rakenteella on tarkoitus panna tämä toimeen.

Tässä ei ehdoteta uusia ratkaisuja, vaan katsotaan, että uudet toimivat rakenteet ovat oikea ympäristö käydä näistä keskustelua ja valmistella tarvittavat ratkaisut. Eduskunnan lausuman ja yllä olevien tavoitteiden toimeenpanemiseksi ehdotetaan seuraavaa rakennetta:

- Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen poliittisesta ohjauksesta vastaa [digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon kehittämisen ministerityöryhmä](#). Ministerityöryhmä koordinoi valtioneuvostotasolla digitalisaatio- ja tietopolitiikkaan, teknologiapolitiikkaan sekä datatalouteen liittyviä toimia ja tilannekuvaa sekä yhteensovittaa kehittämishankkeita. Ministerityöryhmä tekee muun muassa tarvittavat poliittiset linjaukset julkisen hallinnon kehittämisstrategioista ja -ohjelmien toimeenpanosta, julkisen sektorin tuottavuustyöstä, kuntapoliitiikan suuntaviivojen valmistelusta, teknologiapolitiikan, digitaalisten palvelujen ja datatalouden kehittämisestä ja tietopolitiikan johtamisesta.
- Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen ohjauksesta vastaa [Julkisen hallinnon tiedonhallinnan ja digitalisaation strateginen yhteistyöryhmä](#). Yhteistyöryhmän perustamisen taustalla on tiedonhallintalain (906/2019) 7 §, jonka mukaan valtiovarainministeriön tulee huolehtia, että julkisen hallinnon tiedonhallintaa sekä tieto- ja viestintätekniikan palvelujen tuottamista koskevan yhteistyön koordinoimista varten on järjestetty valtion virastoissa ja laitoksissa toimivien viranomaisten sekä kuntien viranomaisten yhteistyötavat ja -menettelyt.

- Lisäksi kukin ministeriö vastaa omalla hallinnonalallaan tiedonhallintalain mukaisista ja muista tiedonhallintaan liittyvistä ohjausvelvoitteistaan.

Keskitetyn ohjauksen ja koordinoinnin lisäksi kaikkien toimijoiden tulee olla aktiivisia oman sektorin kehittämisessä. Esimerkiksi Ranskassa on jokaiseen ministeriöön nimetty tietajohtaja. Sama suuntaus on myös yrityskentällä. Tämän kaltaisiin ratkaisuihin olisi pyrittävä myös valtioneuvoston piirissä. Kaikissa ministeriöissä tulee olla tiedonhallinnasta vastaava korkea virkamies, tietajohtaja. Tietajohtajan vastuulla olisi tiedonhallintolain toimeenpano, tietopolitiikan ohjaaminen, tietajohtamisen edistäminen, datatalouden linjaukset sekä muut tiedon hyödyntämiseen liittyvät strategiset ja politiikkatoimet omalla hallinnonalallaan.

Valtiovarainministeriö vastaa yleislainsäädännön kehittämisestä ja kukin ministeriö sektorikohtaisesta sääntelystä. Sääntely tai sen tulkinta aiheuttaa ajoittain haitallisia esteitä tiedon hyödyntämiselle. Sääntelyä myös kiitetään, koska se selkeyttää toimintaympäristöä (esimerkiksi tietosuojaa).

Tavoitteessa numero 2 todetaan ”Selkeytetään lait, asetukset ja määräykset sekä periaatteet ja linjaukset yhdenmukaisiksi mahdollistamaan tiedon tehokkaampi hyödyntäminen”. Näitä tavoitteita toimeenpannaan jo lailla julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019). Julkisuuslain ajantasaistaminen on käynnissä. Automaattisen päätöksenteon mahdollistamisesta on sääntelyhanke käynnissä. Tässä tilanteessa ei nähdä tarvetta uusille yleislaeille, mutta kehitystä tulee tarkastella jatkuvasti. Sektorikohtaisia tietopolitiikan sisältöön vaikuttavia sääntelyhankkeita on useita menossa.

3. Tiedonhallinta ja strategiset tavoitteet

Periaatepäätöksen toimeenpanon keskiössä ovat strategioihin, toimintaan ja tiedonhallintaan liittyvät toimenpiteet. Toimet jakautuvat yhteisiin, sektorikohtaisiin ja jokaisen organisaatioon omiin toimenpiteisiin. Kaikilla tasoilla on Suomessa runsaasti toimenpiteitä menossa. Niitä kaikkia ei pyritä tässä tiekartassa kuvaamaan kuin muutaman esimerkin kautta.

Toimeenpanossa informaatio-ohjauksella on suuri merkitys, mutta myös sitovampia suosituksia ja sääntelyä toivotaan omien toimien tueksi. Tämä on ilmennyt sekä lausuntokierroksella että työpajoissa. Informaatio-ohjausta koetaan tarvittavan sekä oman osaamisen kehittämisen, että sidosryhmien kanssa käytävän keskustelun tueksi. Nähdään, että tiedon arvon, merkityksen ja mahdollisuuksien ymmärtämisessä on edelleen merkittäviä eroja. Kaikkiin alla oleviin tavoitteisiin tulee liittyä myös informaatio-ohjausta. Sitä tulee olla saatavilla sekä yleisistä periaatteista että sektorikohtaisista tavoitteista.

Hyvät esimerkit ja edistyneempien toimijoiden kokemukset on koettu hyödyllisiksi. Esimerkkien ei tarvitse olla omalta sektorilta. Kaikessa valmistelussa niiden tulee olla yksi osa toimeenpanoa. Pitää järjestää tilaisuuksia kokemusten jakamiseen joko kertaluontoisesti tai yhteistyöverkostoissa, joita toimii jo useita julkisen hallinnon piirissä. Niiden löytäminen uusille tulokkaille on ollut joskus haastavaa. Tässäkin valmistelussa esimerkkejä ja kokemuksia on käytetty pohjana.

Valmistelussa on korostunut yhteistyön merkitys. Yhteistyötä tarvitaan kehittämisessä, uuden opettelussa ja arjen toiminnassa. Yhteistyön tarvetta korostavat monet trendit. Ratkottavat ongelmat ovat yhä monimutkaisempia ja yhä useammin tarvitaan organisaation oman datan lisäksi muiden organisaatioiden hallussa olevaa dataa. Uusien teknologioiden opettelussa ja testauksessa yhteistyö on todettu hyödylliseksi. Harvalla toimijalla on yksin riittävästi resursseja useiden uusien teknologioiden seuraamiseen ja testaamiseen.

Yllä kuvattuja toimintatapoja ei ole toistettu jokaisessa kohdassa erikseen, mutta toimeenpanossa on luotava edellytykset näiden käytölle.

Tavoitteiden toimeenpanon kuvaus

Strategiaan ja toimeenpanoon liittyvät tavoitteet:

1. Asiakkaiden tarpeet ja asiakaslähtöisyyden parantaminen ovat tiedon hyödyntämisen ja avaamisen lähtökohta.
2. Tiedon yhteiskunnallinen arvo ja vaikuttavuus sekä hyödyntämisen ja avaamisen hyödyt on tunnistettu ja niitä seurataan.
3. Organisaatioiden strategia tukee tiedon hyödyntämistä ja avaamista.
4. Tietoa käytetään vastuullisesti ja väärän tiedon levittämistä yhteiskunnassa torjutaan.

Tiedon hallintaan liittyvät tavoitteet:

1. Tietoympäristöt tunnetaan ja tietovarannot ovat helposti löydettävissä ja selkeästi kuvattu.
2. Keskeiset kansalliset tietovarannot on tunnistettu ja niiden tieto keskitetysti hyödynnettävissä.
3. Hyödynnettävät tiedot ovat yhteentoimivia ja laadukkaita kansallisten laatukriteereiden mukaisesti.
4. Tieto on saatavilla ohjelmointirajapintojen (API) kautta, joita käytetään aktiivisesti ja kehitetään julkishallinnon API-periaatteiden mukaisesti.
5. Tietoturva- ja tietosuojariskit on tunnistettu, ja tiedon hyödyntämiselle ja avaamiselle on luotu turvalliset käytännöt.

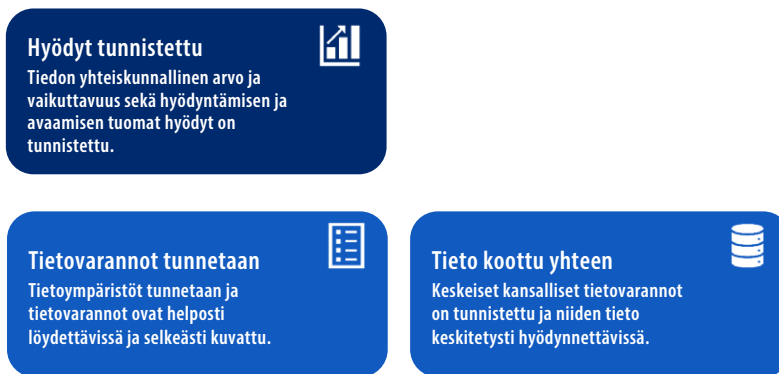
Tavoitteiden välillä on nähtävissä runsaasti kytkentöjä ja voitaisiin jopa todeta, että tiedon hyödyntämisen huippuorganisaation tulisi tavoitella näitä kaikkia. Vaikka yhtään tiedonhallinnan tavoitetta ei voida kokonaan unohtaa, tulee organisaatioiden asettaa joku tai jotkut tavoitteet painopisteeksi ja keskittyä niihin esimerkiksi kehityshankkeessa. Valinnan tulee perustua asetettuihin toimeenpanon tavoitteisiin. Alla on esimerkinomaisesti kuvattu, mitkä toimeenpanon tavoitteet liittyvät mihinkin tiedonhallinnan tavoitteisiin.

Kuva 2. Asiakaslähtöisyyden vahvistamisen edellytyksiä.

Asiakaslähtöisyys liittyy erityisesti erilaisiin palveluihin. Automaation lisääminen tai muutoin ennakoiva palvelu ovat esimerkkejä tilanteista, joissa asiakkaiden hallinnollista taakkaa voidaan vähentää merkittävästi. Ne perustuvat viranomaisten hallussa olevan tiedon hyödyntämiseen. Nämä kolme tiedonhallintaan liittyvää tavoitetta luovat pohjan. Lisäksi tarvitaan esimerkiksi yhteentoimivuuden kehittämistä. Tietoturvasta ja tietosuojasta on huolehdittava kaikissa tilanteissa.

Kuva 3. Hyötyjen tunnistamisen edellytyksiä organisaatiossa.

Julkisessa hallinnossa on pääsääntöisesti hyvä tilanne tietovarantojen tunnistamisessa, koska niiden rakentaminen ja osin sisältö perustuu lakiin. Sääntelyn valmistelun yhteydessä pitää tehdä vaikutusten arviointia. Näistä lähtökohdista huolimatta kokonaisuutena julkisen hallinnon tietoympäristöstä muodostuu monimutkainen kokonaisuus. Tietovarantojen sisällöt muuttuvat ajan kuluessa. Potentiaalisen hyödyn tunnistaminen vaatii syvälistä tietovarantojen tunnistamista ja niiden tulee olla helposti löydettävissä.

Kuva 4. Organisaation strategisen tavoitteen asettamisen edellytyksiä.

Riittävät tietovarannot ovat organisaatioille elinehto. Tämä ei kuitenkaan vielä usein näy strategioissa. Tietovaranto hyvin usein liittyy kiinteästi toimijan perustehtävän hoitamiseen. Tapahtumat ja päätökset kirjataan tietovarantoihin (rekistereihin) sekä käsitellään automaattisesti. Tämän aseman tunnistamiseen liittyy hyvä tuntemus omista ja muilta käytössä olevista tietovarannoista.

Kuva 5. Vastuullisen käytön edellytyksiä.

Kaikkien organisaatioiden on huolehdittava kaikessa tiedon käsittelyssä tietoturvasta ja henkilötietojen suojasta, ottaen huomioon niihin kohdistuvat riskit. Se on lähtökohta ja perusta tiedon vastuulliselle käytölle. Uhat lisääntyvät ja uudet teknologiat haastavat koko ajan vanhat menetelmät. Panostuksia tulee tehdä koko ajan.

Periaatepäätöksen toimeenpano tulee viime kädessä tapahtumaan virastojen ja muiden valtionhallinnon organisaatioiden tasolla. Ne vastaavat omasta tiedonhallinnastaan ja toiminnan kehittämisestä. Erilaiset keskitetyt tai yhteiset palvelut auttavat ja voivat olla myös mahdollistajia muutokselle, mikä ei olisi organisaation omien toimien johdosta mahdollinen. Tällaisia palveluja tarjoaa esimerkiksi Valtori. Uudet rajapintateknologiat mahdollistavat myös toisen viraston tietojen ja palveluiden helpomman käytön. Toimeenpanoa tukevia palveluita hankitaan myös markkinoilta.

Kaikkiin tavoitteisiin tulee liittyä myös toimeenpanoa vahvistavia tai helpottavia keskitettyjä toimia. Näin ei kaikkien osalta ole tai toimet vaativat terävöittämistä. Valtiovarainministeriö koordinoi keskitettyjä toimia. Näitä on kuvattu alla.

Toimeenpanon keskitetyt toimet

Strategiaan ja toimeenpanoon liittyvät tavoitteet ovat tällä hetkellä pääsääntöisesti riittämättömät. Näistä suurin osa käynnistetään myöhemmin erillisillä päätöksillä:

1. Asiakkaiden tarpeet ja asiakaslähtöisyyden parantaminen ovat tiedon hyödyntämisen ja avaamisen lähtökohta.

Keskitetyt toimet: Tällä hetkellä ei ole toimia, joissa erityisesti keskityttäisiin asiakkaiden tarpeiden ja tiedon suhteeseen. Valtiovarainministeriön asettamassa Digitalisaation edistämisen ohjelmassa (Digiohjelma) on tavoitteena kattavat digitaaliset palvelut kansalaisille ja yrityksille. Palvelujen kehittämisessä on mukana tiedon hyödyntämiseen liittyvät kysymykset. Tätä voitaisiin vahvistaa esimerkiksi seuraavan hallituskauden hankkeissa tarkastelemalla yhteiskunnan ja kansalaisten kannalta kriittisiä, poikkihallinnollisia palveluprosesseja tietovirtojen ja asiakaslähtöisen tiedon hyödyntämisen näkökulmasta.

2. Tiedon yhteiskunnallinen arvo ja vaikuttavuus sekä hyödyntämisen ja avaamisen tuomat hyödyt on tunnistettu.

Keskitetyt toimet: Kysymystä on sivuttu useassa valmistelussa. Esimerkiksi avoimen datan direktiivin kansallisessa toimeenpanossa pyrittiin arvioimaan tiedon avaamisen vaikutuksia. Aiheesta on tehty myös joitain selvityksiä, mutta laajempia ja aihetta pitkäjänteisesti tarkastelevia tutkimushankkeita ei ole ollut. Myöskään kansainvälistä tutkimusta ei ole kovin paljon. Organisaatioiden avuksi ei ole myöskään kehitetty työkaluja arvioiden tekemiseen. Sekä pitkäjänteisen tutkimuksen toteuttaminen, että työkalun kehittäminen tiedon arvon määrittämiseen ja seurantaan voitaisiin käynnistää vuoden 2023 aikana.

3. Organisaatioiden strategia tukee tiedon hyödyntämistä ja avaamista.

Keskitetyt toimet: Organisaatioiden strategioissa on tiedon hyödyntäminen ja avaaminen huomioitu vaihtelevasti. Tätä varten tulisi luoda tukimateriaalia ja mahdollisesti koulutusta. Yksi harkittava vaihtoehto on, että käynnistetään vuonna 2023 tai myöhemmin yhteishanke, jossa keskitetyllä rahoituksella tuetaan samanaikaisesti useamman organisaation strategiatyötä tiedon hyödyntämisen ja avaamisen osalta. Tämä voisi koostua yhteisestä työskentelystä sekä kunkin organisaation erillisestä tukemisesta. Tällaisista hankkeista on hyviä kokemuksia esimerkiksi tietoturvan ja sähköisen hallinnon kehittämisessä.

4. Tietoa käytetään vastuullisesti ja väärän tiedon levittämistä yhteiskunnassa torjutaan.

Keskitetty toimet: Tiedon vastuullinen käyttö viranomaistoiminnassa korostuu melko yksityiskohtaisessa lainsäädännössä tiedon käytöstä ja luovutuksista. Tästä huolimatta tiedon luovuttamiseen liittyy riskejä, että sitä käytetään väärin tarkoituksiin tai vääristellen. Myös tiedon yhdistelyssä on nähty mahdollisia riskejä. Disinformaation tai väärän tiedon leviämiseen on hallinnossa reagoitu, mutta toimet ovat olleet irrallisia. Näin ollen olisi tarpeellista käynnistää yhteinen valmistelu, jolla estetään tai minimoidaan väärinkäytösten aiheuttamat haitat. Valmistelussa keskeisessä asemassa on turvallisuusviranomaiset ja vastaavat ministeriöt, mutta sen tulisi kattaa koko valtionhallinto sekä mahdollisuuksien mukaan muu julkinen hallinto.

Tiedon hallintaan liittyvien tavoitteiden toimeenpano on monilta osin käynnistetty erityisesti tiedonhallintalain toimeenpanolla. Toimeenpanoa on edistetty myös Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeessa. Alla viitataan sen työpaketteihin. Hanke päättyy vuoden 2022 lopussa.

1. Tietoympäristöt tunnetaan ja tietovarannot ovat helposti löydettävissä ja selkeästi kuvattu.

Keskitetty toimet: Tiedonhallintakartta (TIHL 6 §:n 1) on muodostettu ja se tulee luomaan pohjan tälle tavoitteelle. Tietoja tulee täydentää seuraavassa vaiheessa kuvausten osalta edistään tietoympäristöjen tunnistamista ja löydettävyyttä. EU:n tietohallintosäännöksen (DGA) toimeenpanossa tulee nimetä vastuuviranomainen auttamaan tiedon löydettävyydessä sekä laatia sitä tukeva rekisteri tietovarannoista. Suomessa se tulee olemaan tiedonhallintakartta. Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeen työpaketissa 2 on kehitetty tiedon saatavuutta edistävää mallia. Tavoitteen toimeenpanoksi riittää tässä vaiheessa käynnissä olevat toimet, mutta niiden jatkuvuudesta tulee huolehtia myös hankkeiden päätyttyä.

2. Keskeiset kansalliset tietovarannot on tunnistettu ja niiden tieto on keskitetysti hyödynnettävissä.

Keskitetty toimet: Suomessa on ollut keskitettyjä rekistereitä liki 60 vuotta ja useiden asema on vahva ja selkeä. Edelleen on kuitenkin haasteita joidenkin rekistereiden tietojen päivittymisessä sekä joltain osin myös uusien tietojen keräämisessä lainsäädäntöpohjasta huolimatta. Joidenkin rekisterien tietojen laatu ei enää nauti käyttäjien luottamusta. Myös uusia rekistereitä on rakenteilla, joissa voi ilmetä samoja ongelmia. Tilanteen parantaminen vaatii useita toimia, joista keskeinen on luoda tilanne, jossa kaikki osapuolet hyötyvät tiedon keskitetystä tallentamisesta. Kunnat ovat kokeneet velvoitteet epäoikeudenmukaisiksi. Tämä vaatii useita toimia. Pelisääntöjä tulee uudistaa. Rajapintojen kehittäminen sekä tiedon hinnoitteluperiaatteiden ja luovutuksen ehtojen selkeyttäminen helpottavat

tiedon hyödyntämistä ja toivottavasti kannustavat päivittämään tiedot. EU:n tietohallintosäännöksen (DGA) toimeenpanossa tulee nimetä vastuuviranomainen auttamaan tiedon hyödyntämisessä. Kansallisessa toimeenpanossa on syytä miettiä muitakin toimia keskitetyn hyödyntämisen tehostamiseksi.

3. Hyödynnettävät tiedot ovat yhteentoimivia ja laadukkaita kansallisten laatukriteereiden mukaisesti.

Keskitetyt toimet: Tiedon yhteentoimivuuteen on panostettu ja sen kehittämistä jatketaan monissa projekteissa. Uudeksi haasteeksi on noussut tiedon käyttö muihin kuin alkuperäisiin käyttötarkoituksiin. Tähän tulee kiinnittää enemmän huomiota tulevassa työssä. Julkinen hallinto hallinnoi merkittäviä, usein keskitettyjä tietovarantoja eri viranomaisten toimesta. Lisäksi on paljon hajallaan olevaa tietoa eri viranomaisten toimintaan liittyen. Tietoa ja rekistereitä ohjataan hyvin tarkastikin lainsäädännöllä. Useat perustietovarannot ja muut merkittävät tietovarannot ovat saaneet alkunsa jo vuosikymmeniä sitten ja niiden hallinnointi ja ylläpito voi yhä heijastaa vuosikymmenten takaisia toimintatapoja. Nämä tietovarannot tulisi tunnistaa kansallisesti tärkeäksi pääomaksi, jota täytyisi vaalia ja ylläpitää. Olisi hyödyllistä käynnistää kansallinen keskustelu siitä, miten näitä keskeisiä kansallisia tietovarantoja halutaan kehittää, miten niitä hyödynnetään ja ylläpidetään 2030-luvulla? Tiedon laadun arviointikehikko tiedon laatukriteereineen on laadittu Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeessa työpaketissa 3 ja sen kehittämisestä on vastannut Tilastokeskus. Laatukehikko otetaan käyttöön koko julkisessa hallinnossa.

4. Tieto on saatavilla ohjelmointirajapintojen (API) kautta, joita käytetään aktiivisesti ja kehitetään julkishallinnon API-periaatteiden mukaisesti.

Keskitetyt toimet: Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeessa työpaketissa 4 on luotu julkishallinnon API-periaatteet tukemaan ohjelmointirajapintakehitystyötä yhteistyön, yhteentoimivuuden ja uudelleenkäytettävyyden näkökulmista. Seuraava vaihe on näiden periaatteiden toimeenpano sekä strategisella että käytännön tasolla. Ongelmaksi on muodostumassa, että tarjolla on niin paljon eri API-rajapintoja ja tiedostomuotoja tiedon jakelussa ja luovutuksissa niin, että se horjuttaa yhteentoimivuutta.

5. Tietoturva- ja tietosuojariskit on tunnistettu, ja tiedon hyödyntämiselle ja avaamiselle on luotu turvalliset käytännöt.

Keskitetyt toimet: Julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden (VAHTI) asiantuntijoiden yhteistyönä on luotu ohjeita ja toimintamalleja tietoturvan kehittämiseen. Työllä on pitkät perinteet ja se on edelleen hyvin aktiivista. Tiedon merkityksen lisääntyminen, uusien rajapintojen (etenkin API) yleistyminen esimerkiksi vaativat uusia toimia ja ohjeita, joihin tulee panostaa lähivuosina. Vastuukysymyksiä tulee miettiä, kun tiedon käyttö organisaatorajojen yli lisääntyy.

4. Edellytysten luominen

Mahdollistajiksi on tunnistettu seuraavat tavoitteet:

1. Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen on resursoitu riittävästi.
2. Tiedon hyödyntämiseen ja avaamiseen on saatavilla kattavasti kansallisesti tukea ja opastusta eri muodoissa.
3. Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen osaamisen taso on korkea ja osaamisen kehittämiseen on tarjolla selkeitä koulutuspolkuja.
4. Tiedon hyödyntämiseen ja avaamiseen on tarjolla avoimia alustoja, kehitysympäristöjä ja työkaluja.

Mahdollistajat ovat samoja myös muussa kehittämisessä, mutta tässä yhteydessä niitä tarkastellaan erityisesti tiedon hyödyntämisen kannalta. Eduskunnan lausumassa tietoliittisesta selonteosta ([VNS 7/2018 vp](#)) edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla edistetään kansalaisten ymmärrystä digitalisaatiosta ja tekoälystä sekä vahvistetaan alan kehittämisen ja kansainvälisen kilpailukyvyn kohentamisen edellyttämää osaamista eri koulutusasteilla ja tieteenaloilla.

Alla on kuvattu näihin liittyviä keskistettyjä toimia.

1. Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen on resursoitu riittävästi.

Keskistetyt toimet: Erillisrahoitusta ei ole tällä hetkellä. Maksuttomia keskistettyjä palveluita on tarjolla esimerkiksi suomi.fi-palveluissa. Kukin organisaatio vastaa resursoinnista. Hankkeita rahoitetaan erillisrahoituksella kehysten rajoissa. Erillisrahoitus on voimakas ohjauskeino tavoitteiden saavuttamisessa.

2. Tiedon hyödyntämiseen ja avaamiseen on saatavilla kattavasti kansallisesti tukea ja opastusta eri muodoissa.

Keskistetyt toimet: Tukea on tällä hetkellä saatavilla vaihtelevasti. Oppaita ja eOppivan kurssseja on julkaistu ja on valmisteilla. Ne ovat kaikille avoimia. Näitä toimia ja niihin liittyvää viestintää tulee jatkaa. EU:n tietohallintosäännöksen (DGA) toimeenpanossa tulee arvioitavaksi, mihin tukitoimiin on kansallisesti ryhdyttävä, jotta sen tavoitteet saavutetaan.

3. Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen osaamisen taso on korkea ja osaamisen kehittämiseen on tarjolla selkeitä koulutuspolkuja.

Keskitettyt toimet: Tietoon liittyviä koulutusohjelmia on koulutusinstituutioissa tarjolla ja niiden tarjonta tulee suunnitelmien mukaan lisääntymään lähivuosina. Koulutusta erityisesti eOppiva-ympäristössä tullaan lisäämään. Ne pyritään tekemään kaikille avoimina. Valtionhallinnon sisäiset koulutukset eivät vielä tarjoa selkeitä koulutuspolkuja, mutta koulutuksista pyritään ensivaiheessa muodostamaan kokonaisuuksia. Osaamistason tulee olla korkeampi. Sitä tulee tukea koulutuksen lisäksi esimerkiksi yhteiskehittämisellä ja viestintää vahvistamalla.

4. Tiedon hyödyntämiseen ja avaamiseen on tarjolla avoimia alustoja, kehitysympäristöjä ja työkaluja.

Keskitettyt toimet: Tiedon yhteentoimivuuden edistämiseen, avaamiseen ja hyödyntämiseen on työkaluja tarjolla. Avoindata.fi tarjoaa alustan tiedon julkaisemiselle. Suomi.fi ja palveluväylä sisältävät lukuisia työkaluja ja rajapintoja tiedon hyödyntämiseksi. Yhteiskäyttöisten työkalujen ja alustojen käyttöä tulee edistää viestintään ja tukitoimiin panostaen. Näiden kehittämistä tulee jatkaa ja mahdollisesti harkita uusien alustojen rakentamista.

5. Toimeenpanon aikajana

Ohessa oleva aikajana viitteellisesti kuvaa käynnissä olevat hankkeet (sinisellä) ja hahmotelma tulevista hankkeista (keltaisella). Näistä tullaan tekemään päätökset myöhemmin.

Tällä hetkellä toimeenpanoa tehdään erityisesti tiedonhallintalain toimeenpanolla ja tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeen toimilla. Hanke on asetettu ajalle 2020–2022. Hankkeen neljä työpakettia ovat sisällöllisesti valmistumassa vuoden 2021 lopussa ja vuoden 2022 keskeisiä toimia ovat toimeenpanon suunnittelu ja jatkuvuudesta huolehtiminen.

Keltaisella merkityt hankeaihiot voitaisiin käynnistää vuonna 2023 tai sen jälkeen.

Kuva 6. Toimeenpanon aikajana.

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVESTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN: 978-952-383-752-2 PDF
ISSN: 2490-0966 PDF